

Θεσσαλονίκη απόηχος...

➤ Έληξαν οι εκδηλώσεις για το 9ο Ευρωπαϊκό Βραβείο Θεάτρου

Το 9ο Ευρωπαϊκό Βραβείο Νέες Θεατρικές Πραγματικότητες δόθηκε εξίσου στο Λεττονό σκηνοθέτη Alvis Hermanis και στη Σέρβα θεατρική συγγραφέα Biljana Srbljanović. Το νόημα του βραβείου, που δίνεται ταυτόχρονα με το «μεγάλο» Ευρωπαϊκό Βραβείο Θεάτρου, είναι η επισήμανση και η επιβράβευση των καινούργιων καλλιτεχνικών τάσεων και πρωτοβουλιών στο χώρο του ευρωπαϊκού θεάτρου. Συνεπώς αυτός που βραβεύεται δεν πρέπει να τιμάται για το συνολικό του έργο, δεν πρέπει να έχει κλείσει κάποιο κύκλο στον καλλιτεχνικό χώρο, εδώ μετράει η γωνιά της απόκλισης από τις περπατημένες γραμμές, μετράει ο μέχρι τώρα ανείπωτος λόγος... Στη με-... μετα... και πάλι μεταμοντέρνα μας εποχή, όταν την πρωτοτυπία θέτουν ως πρώτο ζητούμενο τόσοι και τόσοι καλλιτέχνες, η παρουσία των βραβευθέντων στην κατηγορία Νέες Θεατρικές Πραγματικότητες (New

Η ιδεολογία του Hermanis είναι η ανθρωπιά. Το ζητούμενό του είναι το συναίσθημα. Το κύριο του αντικείμενο - το παρελθόν, συνώνυμο του οποίου είναι για τον καλλιτέχνη το υπαρκτό, εφόσον το μόνο που υπάρχει είναι αυτό που υπήρξε.

Theatrical Realities) είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Λίγο είναι να σου υπόσχονται είσοδο σε ακόμα μία πραγματικότητα;

Συνέβη. Είδα. Μπήκα σε μια εντελώς νέα θεατρική πραγματικότητα. Στο θέατρο του Alvis Hermanis. Είναι δύσκολο να περιγράψεις μια θεατρική πράξη όταν ξέρεις σίγουρα ότι κανείς από τους αναγνώστες σου δεν υπήρξε συνθεατής σου. Φανταστείτε όμως. Στη σκηνή - η πρόσοψη ενός παλιού χαμηλού σπιτιού. Το κτίσμα βρίσκεται ένα βήμα πριν από το θάνατό του. Με την έναρξη της παράστασης η πρόσοψη φεύγει και το εσωτερικό του σπιτιού απορροφάει τη ματιά του θεατή λόγω της ποσότητας των αντικειμένων που συνθέτουν τη σκηνική εικόνα. Πρόκειται για ένα σπίτι - κοινόβιο και μόνο εγώ λόγω του σοβιετικού μου παρελθόντος μπορώ να σας εξηγήσω τι σημαίνει αυτό. Στο ίδιο σπίτι/διαμέρισμα συγκατοικούν μερικές οικογένειες. Ο ιδιωτικός τους χώρος περιορίζεται σ' ένα ή

δύο δωμάτια, ενώ το μπάνιο, η κουζίνα, ο διάδρομος είναι κοινόχρηστα. Αντιλαμβάνεστε πόσο υλικό για κοινωνιολογική παρατήρηση προσφέρεται από μια τέτοια συμπυκνωμένη μικρογραφία της κοινωνίας. Αν όμως το φαινόμενο αυτό σήμερα ανήκει πια στο κοινωνικό παρελθόν, τα πρόσωπα του έργου του ζουν μέσα σ' αυτό, όπως και μέσα σ' ένα ιδιωτικό παρελθόν. Ο καθένας τους βρίσκεται, όπως και το σπίτι, όπως και η μαζεμένη μέσα παλιατζούρα, ένα βήμα πριν από το θάνατο.

Μελέτη των συνόρων μεταξύ του παρόντος και του παρελθόντος, έντονο ενδιαφέρον στην τρίτη - προς το τέλος της - ηλικία, ανάπλαση της πραγματικότητας μέσα από τα αντικείμενα, η συμπίκνωση του χρόνου μέσα στα αντικείμενα. Νατουραλισμός και γκροτέσκο, ειρωνεία και τρυφερότητα, πολιτικό και υπαρ-

ξιακό στοιχείο. Οι διαθέσεις και οι τεχντροπίες συνθέτονται στο μοναδικό στίλ του Hermanis. Αλλά υπάρχει κι ένα πιο εύκολο επιχείρημα για να σας πείσω για την πρωτοποριακή πρόταση του σκηνοθέτη - η παράσταση «Long life» («...Μια ολόκληρη ζωή») διαρκεί δυόμισι ώρες και... δεν έχει κείμενο. Οι πέντε ογδοντάχρονοι περίπου ήρωές του κινούνται (με δυσκολία αλλά ασταμάτητα), βήχουν, αναστενάζουν, βογκούν, κλαίνε, τραγουδούν, γελούν χωρίς να μιλούν. Ξυπνούν, πλύνονται, πλένονται, τρών, κάνουν όσες δουλειές μπορούν ακόμα, κρατούν ο ένας τον άλλο ζωντανό για λίγο ακόμα... χωρίς λόγια. Πολλές φορές μιλούν τα αντικείμενα, δηλώνοντας την εθνική καταγωγή των προσώπων (Ζευγάρι Ρώσων, Ζευγάρι Λεττονών, μοναχικός Γερμανός), το κοινωνικό παρελθόν, τις

Υστερόγραφο

ΝΙΘΘ ένοχη ότι αφιέρωσα τόσο χώρο και χρόνο σε μια μακρινή θεατρική πραγματικότητα. Αλλά η άλλη μου επιλογή ήταν η τελευταία παραγωγή του Θεάτρου Ένα «Το παιχνίδι» του Γιώργου Σκούρτη.

Τότε θα αναγκαζόμουν να αρχίσω από τη φράση που κατάντησε φέτος κλισέ - να αναρωτηθώ γιατί επέλεξαν το συγκεκριμένο έργο οι συντελεστές της παράστασης. Να απορήσω πώς κατάφερε να εμπνευστεί απ' αυτό το κείμενο ο σκηνοθέτης της Φώτος Φωτιάδης, να θυμηθώ τις προηγούμενες δουλειές στις οποίες οι ηθοποιοί της παράστασης Μανώλης Μιχαηλίδης, Κωνσταντίνος Τσολής, Μαρία Καρασούλα και Μικέλα Κουτουμάνου έδειξαν σαφώς καλύτερο αποτέλεσμα... Σ' ένα τέτοιο σημείωμα θα κυριαρχούσε μια κούραση, μια μταιιότητα...

Γι' αυτό και δεν το έγραψα.

καλλιτεχνικές τους προτιμήσεις, την ιδεολογική τους χροιά, τα προσωπικά γεγονότα της ζωής τους. Βρήκα το έργο συναρπαστικό και οι δυόμισι ώρες μόλις που μου έφτασαν να αντιληφθώ τη γλώσσα του Hermanis και της εξαιρετικής του σκηνογράφου Monika Portale, να θαυμάσω τους καταπληκτικούς αυτοσχεδιασμούς των πέντε εξαιρετικών ηθοποιών του (και οι πέντε νέοι, δε θα μπορούσε αυτή η παράσταση να παιχτεί από ηλικιωμένους, το γκροτέσκο θα υποχωρούσε μπροστά στο νατουραλισμό) και να αφεθώ στη συναισθηματική καθοδήγηση του σκηνοθέτη. Λένε ότι αυτή η παράσταση ποτέ δεν είναι η ίδια, μια νέα κίνηση αυτοσχεδιασμού προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις. Οι ηθοποιοί του επιδίδονται στη μίμηση, υλικό για την οποία έχουν μαζέψει σε μακρά περίοδο προσωπικής επαγγελματικής έρευνας, εμπνέονται δε από πηγές προσωπικού συναισθηματισμού.

Η ιδεολογία του Hermanis είναι η ανθρωπιά. Το ζητούμενό του είναι το συναίσθημα. Το κύριο του αντικείμενο - το παρελθόν, συνώνυμο του οποίου είναι για τον καλλιτέχνη το υπαρκτό, εφόσον το μόνο που υπάρχει είναι αυτό που υπήρξε. Το μέλλον είναι ανύπαρκτο και γι' αυτό μη ενδιαφέρον και κυρίως - άδαιο, ενώ το παρελθόν είναι γεμάτο.

Σκηνή από την παράσταση «Long life» («...Μια ολόκληρη ζωή»). Διαρκεί δυόμισι ώρες και... δεν έχει κείμενο. Οι πέντε ογδοντάχρονοι περίπου ήρωές του κινούνται (με δυσκολία αλλά ασταμάτητα), βήχουν, αναστενάζουν, βογκούν, κλαίνε, τραγουδούν, γελούν χωρίς να μιλούν. Ξυπνούν, πλύνονται, τρών, κάνουν όσες δουλειές μπορούν ακόμα, κρατούν ο ένας τον άλλο ζωντανό για λίγο ακόμα... χωρίς λόγια. Αριστερά: Ο Λεττονός σκηνοθέτης Alvis Hermanis/

χάσει την ιδιότητά του, μετουσιώθηκε σε θέατρο. Ταυτόχρονα ο σκηνοθέτης Hermanis είχε την εξής καταπληκτική ιδέα - διερευνώντας το χρόνο και την ανθρώπινη συνέχεια, τη βιολογική και την ψυχολογική σχέση πατέρα-πλάστη με γιο-πλάσμα του, κάνει τους τρεις ηθοποιούς να γερνούν σταδιακά, να μετατρέπονται στους ίδιους τους πατέρες τους (τα πορτρέτα τους αποτελούν το σκηνικό της παράστασης). Οι τρεις ηθοποιοί, και πάλι Γερμανός, Λεττονός, Ρώσος, από τη σάρκα και την ψυχή των οποίων φτιάχτηκε εξ ολοκλήρου η παράσταση, λειτουργούν σ' ένα μέχρι τώρα άγνωστο, αδιερεύνητο υποκριτικό επίπεδο. Ο αργός ρυθμός του δρώμενου είναι απαραίτητος για να δοθεί χρόνος στους θεατές να ενταχθούν στη συναισθηματική ροή της παράστασης με δικές τους σκέψεις και αναμνήσεις.

Άξιος, άξιος ο Λεττονός Alvis Hermanis.
NONA ΜΟΛΕΣΚΗ

Η πρώτη παράσταση του Alvis Hermanis είναι παραγωγή του Νέου Θεάτρου της Ρίγας, του οποίου είναι διευθυντής, η δεύτερη, «Πατέρες» - παραγωγή του θεάτρου Schauspielhaus της Ζυρίχης. Εδώ το κείμενο παίζει κυρίαρχο ρόλο, η παράσταση αποτελείται από τρεις σχεδόν ανεξάρτητες γραμμές αφήγησης. Όμως ο τρόπος με τον οποίο δημιουργήθηκε αυτό το κείμενο είναι άκρως πρωτοποριακός. Οι τρεις ηθοποιοί της παράστασης έχουν αφηγηθεί τις προσωπικές τους αναμνήσεις για τους πατέρες τους. Ο δημιουργός του κειμένου Hermanis έχει καταγράψει και απομαγνητοφωνήσει τις αφηγήσεις τους, τις έχει πλάσει θεατρικά και τις έχει περιπλέξει μεταξύ τους.

Έτσι το προσωπικό και το άμεσο, χωρίς να